

LATIN NYELV

Évfolyam	6.	7.
Óraszám	1	2

1. A latin nyelv tanításának célja

Bármennyi vita folyik ma a kultúra létezéséről s mibenlétéről, gimnáziumunk vezetése és tantestülete kiáll minden fontos emberi érték, így a humanizmus, a szeretet, a műveltség, a kultúra mellett. Tanulóinknak szeretnénk (a továbbtanulásra való felkészítés mellett) minél átfogóbb általános műveltséget nyújtani. Ezeknek egyik alapja a latin nyelv ismerete. Hiszen a latin nemcsak a Nyugat-római Birodalom nyelve volt (noha mint ilyen is számtalan gyönyörködtető és tanulságos mű születését tette lehetővé) hanem a tudományok nyelve is nagyjából a 18. századig, a nyugati keresztyén egyházban pedig ma is használatos, bár a szertartások a 60-as évek közepe óta már nem latinul folynak. Hazánkban a latint - történeti okokból - még a múlt században is általánosan használták. A tudományos nyelvek tele vannak latin eredetű terminusokkal mégpedig nemcsak a történettudomány, a jog vagy a biológia, hanem még a matematika, a fizika is. A köznyelv számtalan latin eredetű kifejezést használ, melyek közül már sokat nem érzünk idegennek, de sok olyan is akad, amelynek helyes használatát (értelmét, írásmódját) nem mindenki ismeri. Mindezek alapján a latin nyelv és irodalom tantárgya a NAT az „*Ember és társadalom*” műveltségi területébe illeszkedik legjobban.

A fentiekben érzékeltetni kívántam a latin nyelv jelentőségét, de korántsem törekedtem teljességre. Nem szóltam például arról, hogy más nyelvek tanulását, bizonyos képzőművészeti, zenei vagy (magyar) irodalmi művek élvezését mennyire megkönnyítheti a latin tudás. Nem szóltam arról az örömről, amit a latin irodalom remekeinek eredeti nyelven történő élvezete szerez.

Túlzott követelmény volna, hogy „kisgimnazistáink” megtanuljanak latinul. Erre nem elegendő a két éven át, heti három illetve két órában tanított nyelv, amelynek folyamán kötelezően foglalkoznak e nyelvvel. A cél tehát „csupán” annyi, hogy az általános műveltség megalapozásához szükséges mértékben ismerjék meg a latin nyelv nyelvtanát, szókincsének egy meghatározott részét, valamint a klasszikus kultúra bizonyos elemeit (görög-latin mitológia, római történelem stb.). Váljanak képessé könnyebb latin szöveget szótár segítségével magyarra fordítani.

Cél az is, hogy jó alapot nyújtsunk azoknak, akik később tovább akarják tanulni a latint.

A nevelési célok között megemlítendő a tanulók kitarlásának, akaraterejének, munkafegyelmeinek, türelmének fejlesztése, tekintve hogy a szavak, a memoriter megtanulása, a latin nyelvtan begyakorlása nehéz, munkaigényes feladat; a nyelvi logika gyakoroltatása ; a tanulók tudatosabb nyelvhasználatra nevelése (gondoljunk arra hányan használnak vagy pontatlanul idegen, többek között latin szavakat, kifejezéseket).

2. Az egyes évfolyamokra vonatkozó fejlesztési követelmények és a továbbhaladás feltételei

A megismerendő műveltségi anyagot a tankönyv tartalmazza. Természetesen nem az egész kötelező teljes egészében; abból a rendelkezésre álló idő, fontosság és érdekesség szerint a tanár válogat, ugyanis azt a szempontot is figyelembe kell venni, hogy nem bontott csoportokban, hanem teljes osztálylétszámmal tanítjuk a latint. Célszerű az első másfél évben a nyelvtani ismeretekre és a szókincsre, az utolsó félévben pedig a fordítási készség fejlesztésére helyezni a fő hangsúlyt.

Fejlesztési követelmények az első évben:

- a latin nyelv kiejtési szabályai illetve hangtana
- a nemek és esetek latin elnevezései
– főnevek és melléknevek szótári alakjai
- 5 declinatio
– személyes és birtokos névmások nominativusai
– jelzős és birtokos szerkezetek
– igék a verbo-ja

- az igék pr.impf.-a és a pt.impf.-a ind. act.-ben
- a leggyakrabban előforduló praepositiók használata
- d.) - Róma alapításának története
 - római vallás és görög-római istenvilág
 - sentenciák és proverbiumok
 - klasszikus versmérték(ek) (hexameter és/vagy disztichon)
 - verses és/vagy prózai memoriter
 - olvasott szöveg értése (mondatelemzés, latin szöveg szabatos magyar fordítása, tanult nyelvtani elemek felismerése)
 - íráskészség és beszéd-készség (helyes kiejtés, mondatok alkotása, memoriterek)
 - fogalomkörök és nyelvi jelenségek (kiejtési szabályok, alaktan, mondattan, szókinccs, kultúrtörténet)

Fejlesztési követelmények a második évben:

- olvasott szöveg értése (mondatelemzés, nyelvtani jelenségek felismerése)
- íráskészség és beszéd-készség (mondák elmesélése, időmértékes verselés, mondatok alkotása)
- fogalomkörök és nyelvi jelenségek (verstan, sentenciák, szókinccs bővítése, esetten mondattan)

A továbbhaladás feltételei a második évben:

- a.) – szókinccs bővítése
 - etimológia: a magyarban használatos latin eredetű szavak eredete és jelentése
 - igék pr.perf.-ma és pt.perf.-ma ind.act.-ben beleértve a létige rendhagyó alakjait
 - önálló szótárhasználat segítségével a tankönyvi szöveg lefordítása
- b.) – Róma királyainak története
 - a királyság, köztársaság és a császárság kezdetének és végének dátumai
 - az ókori rómaiak hétköznapi élete (család, nevelés, római szokások stb.)
 - sentenciák és proverbiumok további gyűjtése
 - hosszabb (akár 20-30 soros) memoriterek
 - néhány római író, költő (Phaedrus, Martialis stb.) életrajza és meséi/versei eredetiben olvasva
- c.) – szókinccs további bővítése, esetleg egy-egy szó több jelentéstartalma
 - etimologizálás akár önállóan is
 - az igék fut.impf.-a ind. act.-ban (beleértve a létige rendhagyó alakjait)
- d.) – a köztársaság korának Liviustól ismert eseményei (Brutus, Mucius Scaevola, Coriolanus stb.)
 - a szerzők szövegéhez kapcsolódó mitológiai témák olvasása magyarul (is)

A tananyag felosztása:

I. év (6. osztály) heti 3 óra, évi 108 óra

(ebből heti 2 óra a „Klasszikus latin örökségünk” tantárgynál):

- a latin nyelv és írás szabályai (6 óra)
- trójai eredet, az ókor csodái (15 óra)
- Róma alapítása (24 óra)
- összefoglalás, dolgozat (2 óra)
- a rómaiak vallása és a görög-római istenvilág (15 óra)

- Róma városának nevezetességei és műemlékei (15 óra)
- Róma városának irányítása (10 óra)
- a római épületek a domus és az insula (15 óra)
- római névadás (4 óra)
- összefoglalás, dolgozat (2 óra)

II. év (7. osztály) heti 2 óra, évi 72 óra

- ismétlés, római naptár, számok, római orvoslás (10 óra)
- a római szórakozások, Saturnalia (8 óra)
- az ókori irodalmi élet, nevelés és iskoláztatás, Cicero élete és a hét szabad művészet (10 óra)
- a római hadsereg és Róma leghíresebb csatái (5 óra)
- összefoglalás, dolgozat (1,5 óra)
- a római lakoma és konyhaművészet (5 óra)
- a római tartományok (9,5 óra)
- készülés a szóbeli vizsgára, ismétlés (10 óra)
- fordítási gyakorlatok, kiegészítő szövegek (10 óra)
- év végi ismétlés, vizsga (3 óra)

Ellenőrzés és értékelés

Mindenképpen szükséges a tananyag rendszeres és következetes számonkérése, ellenőrzése és mindezek értékelése.

Ezek lehetnek:

- * asszociációs játék alapján szóbeli feleletek
- * kiselőadások
- * önálló szóbeli feleletek
- * írásbeli feladatok számonkérése
- * otthoni gyűjtőmunkák
- * fogalmazások
- * röpdolgozatok
- * témazárók
- * rejtvények, totók

A feladatok illetve a tanulók munkájának értékelése minden esetben megfelelő indoklással az egész osztály előtt történik. A feladatokon sorban végighaladva, az esetleges hibákat a füzetben érdemes kijavítani.

Felhasználható tankönyvek és segédanyagok:

- *Hortus deliciarum- Latin olvasókönyv a Veres Péter Gimnázium diákjai számára*
- *N.Horváth Margit - Szilágyi Ilona : Linguam Latinam disco I.*
- *dr Majoros József : Római élet*
- *Szőke Ágnes : Antik eredetű szakszókincs*
- *Római regék és mondák*
- *Györkösy Alajos : latin - magyar szótár*
- *Tegyey Imre : latin - magyar szótár*
- *Adolescens című folyóirat*
- *Iuvenis című folyóirat*